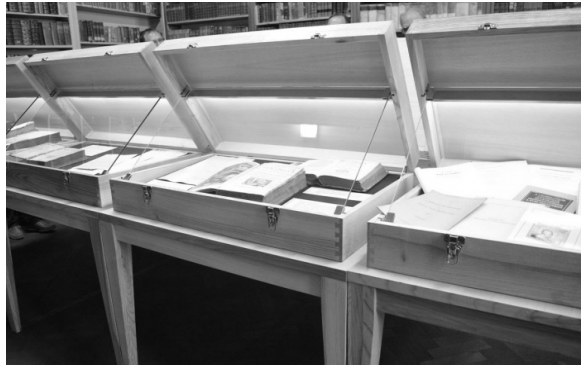
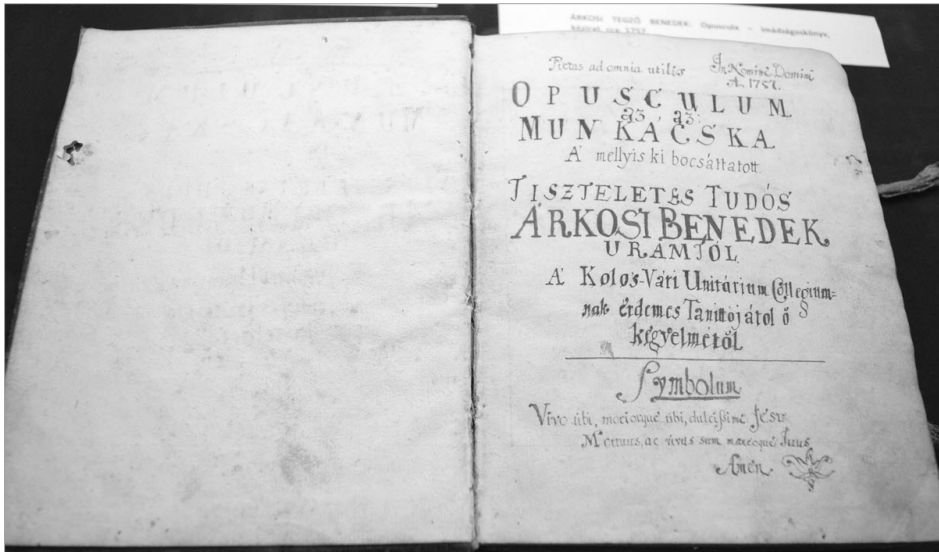
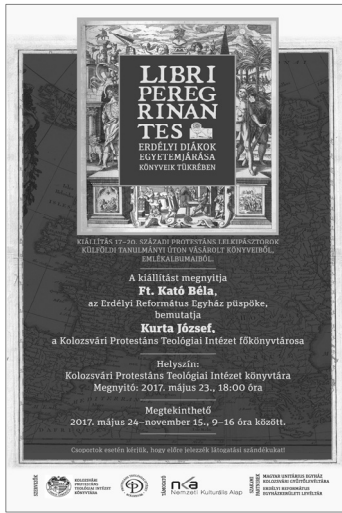

A tárlat talán legérdekesebb látnivalója a könyvtár kéziratárában őrzött három peregrinációs emlékkönyv (*album amicorum*). Mellettük peregrinusok autográf levelei, és külföldi úton vett könyvei, disszertációi kaptak helyet, illetve egy tárló bemutatja még ennek a témának erdélyi vonatkozású szakirodalmát is.

A három album egyedi sajátosságokkal bír. Gyöngyösi Nagy István két ízben járt külföldön tanulmányi céllal, ez viszonylag ritka volt abban a korban. utrechti és oder-frankfurti tanulmányai után a nagybányai egyházmegye főjegyzője, majd esperese lett. Az unitárius Árkosi Tegző Benedek nevéhez köthető, és a sajtóban több ízben is híressé lett az a Kopernikusz-kötet, amely feltűnik a kiállított korabeli könyvjegyzékén is, albumában pedig megtaláljuk Jan Kolacek, latinosan Johannes Placentinus bejegyzését is, akinél Frankfurtban a heliocentrikus elméletet elsajátíthatta. (Egyébként Placentinus bejegyzése megtalálható Gyöngyösi albumában is.) A harmadik albumnak, idősebb és ifjabb Abats Márton albumának érdekessége, hogy apa és fia fél emberöltő eltéréssel ugyanazt a könyvecskét vitte magával külföldi bujdosására. Az emlékező sorok mellett utleírásukat, napi költekezéseiket is ebbe rögzítették. A kiállítás témájához szorosan kapcsolódik, hogy az albumba mindketten beírták a Hollandiában vásárolt könyvek listáját is, és a tárlóban helyet kap olyan könyv is, amelynek előzőkén id. Abats Márton possessor bejegyzése a kor szokása szerint a vásárlás helyének és idejének megadásával egészül ki.

Kiállítottuk Décsei Pál marosvásárhelyi diák Marburgban szerzett kolligátumát, amely tíz, a peregrinációjával kapcsolatos nyomtatványt tartalmaz, köztük két, nevére szóló szárazpecsétetes oklevelet. Egy külön tárlóban emlékezünk arról a két református nyomdászról, akik szintén külföldön gyarapították a tudásukat, Misztótfalusi Kis Miklósról és Páldi Székely Istvánról. Az utolsó tárló egy kutatástörténeti keresztmetszet az erdélyi vonatkozású szakirodalomból.

A kiállítás anyagának összeállításához az Erdélyi Református Egyházkerületi Levéltár és a Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltára is hozzájárult. A kiállítást a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

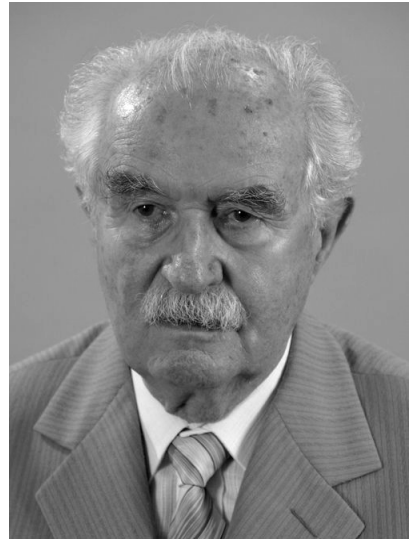
Kurta József

Elhunyt Varga László (Zilah, 1928 – Marosvásárhely, 2017)

Életének 90. évében, 2017. május 28-án hunyt el Varga László lelképásztor, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet tiszteletbeli tanára.

„Küldetését befejezte, hazahívta Teremtője. Úgy lépett át az ő Urához, ahogy mindig is kérte, betegség és fájdalom nélkül” – olvassuk szerényen szűkszavú és lényegre törő gyászjelentőben. A marosvásárhelyi református temetőben Papp Béni Zsombor lelképásztor hirdette az Igét ravatala felett június 1-jén: Az Úr szavát hallottam, aki ezt mondta: Kit küldjek el, ki megy el követségünkben? Én ezt mondtam: Itt vagyok, engem küldj! (Ézs 6,8)

Gyászjelentőjének rövid szövegében az is figyelemre méltó, hogy lelkész-i szolgálati hegyeinek felsorolásában nemcsak Abrudbányát, Magyarsílyét, Magyarpalatkát, Somkeréket, Marosfelfalut és a Marosvásárhely-Cserealja Református Egyházközséget olvashatjuk, hanem ezt is: „7 és fél év Románia börtöneiben”. Mert amint azt Szathmári Sándor is írta róla az Élő hitkérdések (Marosvásárhely 2008) című tanulmánykötetében megfogalmazott ajánlásában, „Varga László az a tudós lelkész, aki börtönévei alatt megtanult gondolkodni, és élestárából újakat előhozni” – mások szolgálata érdekében. És a gyászjelentő első mondataként

úgy hat Jézus Krisztus én élek, és ti is élni fogtok (Jn 14,19) ígéretének idézete, mint amely saját hitvallása – mindannyiunk vigasztalására.

Varga László tudott élni. Tudott élni talentumaival. Nem olyan szolga volt, aki abban tetszelgett egy életen át, hogy Ura megbízott benne, és reá bízta javainak egy részét. És semmiképpen sem volt az a szolga, aki restségét Ura elleni váddal palástolta, vagy éppen a körülményeket hibáztatta volna. Hanem a reá bízottak birtokában élt a maga lehetőségeivel, és szellemi talentumait ott is kamatoztatta, ahol mások úgy döntenek, hogy már csak megőrizni és átmenteni kell azokat. Tudott élni jogaival is: az intellektuális szemléléssel, vizsgálódással, a kérdezéssel, a válaszok megkísérlésével, és tudta, hogy válaszai nem a végsők, viszont közelebb vihetnek a valósághoz. De ki is merte mondani, sőt bátorzkodott le is írni mindazt, amit sokan csak gondolati szinten forgatunk magukban – igaz, hogy veszteség, de közös haszon nélkül is. Ezért mindazzal, amit kimondott és leírt, hangossá tette rejtett, belső vívódásainkat és útkereséseinket, amelyeket szűgyellnivalónak minősítettünk magunk és mások előtt.

Adorjáni Zoltán

In memoriam Varga László¹

Életéről, börtönéveiről számos írásában, rádió és televíziós interjúkban a rá jellemző hittel és humorral beszélt. Egyik utóbbi megnyilatkozásában, a *Confessio* 2016/3. számában, életrajzi kötetéből idézve így foglalta össze életének tanulságát:

„Nagyon különös és a mi korunkra mégis annyira jellemző élet van mögöttem, amelynek minden csavaros fordulatában mindig magam mellett éreztem és tapasztaltam Istennek mindent felülmúló szeretetét.”²

Isten közelségének tudata és megtapasztalása tette őt „sebezve gyógyulást hozó” (Illyés Gyula), szókimondó emberré a rendszerváltozás utáni években is, hiszen meggyőződése volt, hogy „növeli, ki elfödi a bajt”. Az ő megszólalásaiban, magánbeszélgetésekben éppúgy, mint a nagyobb nyilvánosság előtt, mindig érezni lehetett, hogy nála az *igen igen és a nem nem* (Mt 5,33–37). Ez nem annyit jelentett, hogy mindig és mindenben igaza volt, hanem azt, hogy hiteles tanú volt, mert szavai mögött ott volt ő maga: hűsége Istenhez, egyházhoz, hazához.

Megismerkedésünk és első találkozásunk egy skóciai konferencián történt az 1990-es évek elején, ahol több kelet-európai ország résztvevőjével együtt vettünk

¹ Szűcs Ferenc megemlékezése „*Absolutely nothing!*” *In memoriam Varga László (1928 Zilah – 2017 Marosvásárhely)* címmel jelent meg a *Confessio* folyóirat 2017/3-as számában (<http://confessio.reformatus.hu/v/332/>). Köszönjük a *Confessio* szerkesztőségének, hogy hozzájárultak a megemlékezés másodközléséhez.

² Fekete György – Czani András: Hit, humorérzék, a vállalás öntudata. Portré az életfogytiglanra ítélt Varga László erdélyi ny. lelkipásztorról. In: *Confessio*, 40 (2016/3); ld. <http://confessio.reformatus.hu/v/186/#page1>.